

HRANICE V DĚJINÁCH / ZÁJMOVÁ OBLAST ČESKÉHO STÁTU

Jedna z kapitol historické geografie je též lokalizace a identifikace míst na mapě v historickém vývoji. Jinak řečeno je jejím cílem klást si otázky: jak hovořit o konkrétním místě v dějinách? O jakých státních útvarech? O jakém regionu?

Jak obecně mluvit o našich dějinách? Jsou to dějiny Česka? Československa? Dějiny Čechů? Tudíž dějiny národa či země? Patří do českých dějin česká emigrace v Americe? Patří do nich Němci v Čechách a patří do nich tedy emigrace českých Němců do Ameriky?

Regionální úroveň dějin se liší od té celonárodní. Školní dějepis má tendenci pohlížet na české dějiny jako na dějiny centra, se středovým bodem Prahou. V posledních letech jsou stále častěji slyšet hlasy o potřebě zaměřit pozornost také směrem k vedlejším zemím Morava, Slezsko.

Historická edukace by měla dokázat regionální měřítko akcentovat a využít.

Jak zájmovou oblast českých dějin označovat? Jedním ze zastřešujících pojmů mohou být „země Koruny české – Corona regni Bohemiae – Česká Koruna“. Toto označení je doloženo od roku 1329 (soubor zemí pod svou vládou Jana Lucemburského), od roku 1348 je tak v listinách Karla IV. označováno území českého státu, včetně připojených zemí a lén v zahraničí. Ve státoprávním smyslu zaniká tento výraz až roku 1918, tedy se vznikem Československa.

Naopak se zánikem Československa se obecná terminologická otázka opět vrací. Jak jedním pojmem překlenout období již neexistující monarchie a neexistujícího státu Čechů a Slováků? Objeví se novotvar „české země“ (czech lands, Bömische Länder, Pays tchèques), který považuji za nevhodnější termín.

Území dnešní České republiky je makroregionem s členěním na regiony, ty vznikaly pnutím mezi geografickými podmínkami a zájmy politickými církevními či světskými. V rámci územně právního vývoje se od 15. století ustálilo členění na dvanáct krajů. Tento počet se proměňoval, současné krajské zřízení bez respektu k historickým zemím, bylo v České republice zavedeno v roce 2000.